

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه شیراز

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

گروه زبان و ادبیات فارسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی

کاریکلماتور؛ پیشینه و ویژگی ها با تکیه بر آثار پرویز شاپور

استاد راهنما:

دکتر یحیی طالبیان

استاد مشاور:

دکتر مهین دخت فرخ نیا

مؤلف:

فاطمه تسلیم جهرمی

۱۳۸۸/۴/۱۶

دی ماه ۱۳۸۲

آرکای اطلاعات مدرک علمی زبان

تمت مدرک

(ب)

۱۱۵۱۰۸

دانشگاه شهید باهنر کرمان

پایان نامه

به عنوان یکی از شرایط احراز درجه کارشناسی ارشد به

بخش زبان و ادبیات فارسی

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

دانشگاه شهید باهنر کرمان

تسلیم شده است و هیچ گونه مدرکی به عنوان فراغت از تحصیل دوره مزبور شناخته نمی شود.

فاطمه تسلیم

دانشجو:

دکتر یحیی طالبیان

استاد راهنما:

دکتر مهین دخت فرخ نیا

استاد مشاور:

دکتر محمود مدبری

داور ۱:

دکتر محمدرضا صرفی

داور ۲:

داور ۳:

نماینده تحصیلات تکمیلی دانشکده : دکتر محمدرضا امیر محمدی

حق چاپ محفوظ و مخصوص به دانشگاه است

(ج)

تقدیم به:

پدر و مادر عزیزم که تمام افق‌های زندگیم از فروغ نگاه آنان روشنی

می‌گیرد،

و

شش عزیزی که شش گوشه قلمم به شادی خاطر ایشان می‌تپد.

یون دری بسته شد،

راهی گشوده ماند

و چون دری گشوده ماند،

راهی بسته شد

و در این قصه تقدیر و نشانه ای بود

که صبحی در راه است...

نامه‌ی سپاس

در این عرسالی که در دانشگاه شهید چمران اهواز و دانشگاه شهید باهنر کرمان به سربردم همذی زحمات و سختی‌های آموزش این ایام و این جانب بردوش اساتید بزرگوارانی بود که امیدشان به تربیت و تعلیم نسل فریخته و اندیشمند آینده بود. یکایک ایشان سهم بزرگی در دانشی که دارم و آنچه که در آینده خواهم داشت، دارند. اندیشه‌ام به راستی دست بوس یکایک این عزیزان است و امیدوارم که با توفیق باری تعالی در سایه‌ی ساگر دیشان بانم.

اما اگر بخواهم از یک یک دوستان و اساتید ارجمندی که در این راه درازماری داده اند به نام سپاس گزاری کنم، این یادداشت کوتاه، کنجایش آن را ندارد، اما سپاس از استاد دقیق النظر جناب آقای دکتر طالبیان به خاطر دانش و مینش بی نظیر ایشان بر بنده فرض صین است و سپاس گزاری ویژه از استاد فریخته سرکار خانم دکتر فرخ نیا که نگاه نافذ ایشان از انبوه خطاهای من کاست، امری است ناگزیر.

وسپاسگزاری:

از جناب آقای دکتر بدبری نه تنها به خاطر کلاس‌های پر بارش نامم، بلکه به پاس ایجاد انگیزه و شهامتی که مرا بر این داشت تا این موضوع را به سرانجام برسانم،

و از جناب آقای دکتر بصیری نه فقط به دلیل تسلط و احاطه‌ی وسیعشان بر مباحث کلیات ادبی، که به خاطر کمک‌های بیدریغ ایشان به این جانب،

و از جناب آقای دکتر امیری خراسانی و دکتر محسنی نیا که دو سال خوشه‌چین خرمن علمشان بوده‌ام،

و از جناب آقای دکتر صرغی و سرکار خانم دکتر علی پور که بنده را از نظرات ارزنده‌ی خود بهره‌مند ساخته‌اند؛ و کلیه‌ی دوستان و اساتید ارجمند و فریخته‌ای که در کار مطالعه و نقادای این مجموعه سنگینی بسیار از خود نشان داده‌اند.

چکیده

کاریکلماتور گونه ای از نثر کوتاه و طنز آمیز معاصر است که برخی از ادبا آن را به عنوان نوع ادبی مورد توجه قرار داده اند. این واژه که از ترکیب دو کلمه ی «کاریکاتور» و «کلمات» به وجود آمده است را احمد شاملو شاعر معاصر، به نوشته های پرویز شاپور اطلاق کرد و تحت همین عنوان برای نخستین بار در ۲۱ خرداد ماه ۱۳۴۶ در مجله ی خوشه به چاپ رسید و با وجود مخالفت های برخی به ساختار مجعول این کلمه، جای خود را در ادبیات معاصر ایران باز کرد. کاریکلماتور گونه ای از نثر کوتاه طنز و مطایبه آمیز است که با نگرشی متفاوت به دنیا و پدیده های پیرامون به قصد برجسته سازی توجه می کند و در نزد برخی به کاریکاتوری که با کلمات بیان می شود تعریف شده است.

از مهم ترین ویژگی های کاریکلماتور، می توان به ایجاز و کوتاهی جملات، تصویرپردازی، استفاده از بازی های زبانی - بیانی و استفاده از هنجارگریزی ها اشاره کرد.

این گونه، از لحاظ موضوع و مضمون، دسته ها و قالب های متفاوتی چون انتقادی، شاعرانه، فیلسوفانه و ... را در بر می گیرد اما به نظر می رسد بهترین تقسیم بندی آن، تقسیم به سه دسته ی کاریکلماتورهای لفظ گرا، تصویرگرا و معناگرا باشد. کاریکلماتور از لحاظ تخیل و استفاده از آرایه های ادبی و موزونی گاه به شعر پهلو می زند و در مواردی با جملات قصار و مثل ها، قابل مقایسه است؛ اگر چه نباید فراموش کرد که کاریکلماتور با استفاده از پیشینه ی جملات قصار بود که پا به چرخش عرصه وجود نهاد.

وجه مشترک گونه های مختلف کاریکلماتور، مضمون سازی است.

پرویز شاپور (۱۳۰۲-۱۳۷۸) کاریکاتورست و طنزپرداز معاصر، مبتکر این نوع ادبی در ایران بود و نخستین نوشته های وی در این قالب در مجله ی توفیق به چاپ می رسید. از وی ۸ کتاب کاریکلماتور منتشر شد که نخستین آن در سال ۱۳۵۰ و آخرین آنها در سال ۱۳۸۲ بود.

روش تحقیق در این پژوهش مبتنی بر شیوه های سند کاوی توصیفی - تحلیلی است.

در این پژوهش نخست به پیشینه و سیر این نوع ادبی پرداخته شده، سپس شاخصه های کاریکلماتور در سه محور ویژگی های زبانی، ویژگی های فکری، و ویژگی های ادبی، هنجارگریزی ها، انواع کاریکلماتور و دستاوردهای آن مورد بررسی قرار گرفته و در پایان گزینه ای از کتاب شناسی مجموعه های کاریکلماتور به همراه گزیده ای از مهم ترین همایش ها، یادبودها و جشنواره های کاریکلماتور معرفی شده است.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول: مقدمه
۲	۱-۱- درآمد
۲	۲-۱- بیان مسئله
۳	۳-۱- هدف های تحقیق
۳	۴-۱- اهمیت و ضرورت انجام تحقیق
۴	۵-۱- استفاده کنندگان از نتایج تحقیق
۴	۶-۱- سوال های تحقیق
۴	۷-۱- تعریف سوال های تحقیق
۵	۸-۱- کلید واژگان طرح تحقیق و معادل لاتین آنها
۵	۹-۱- پیشینه نظری و تجربی
۵	الف) مبانی نظری
۵	چکیده تحقیقات انجام شده در ایران
۶	ب) چکیده تحقیقات انجام شده در خارج از ایران
۶	۱۰-۱- روش اجرای تحقیق
۶	الف) نوع تحقیق براساس طرح تحقیق واهداف تحقیق
۶	ب) داده های مورد نیاز متناسب با سوال ها یا فرضیه های تحقیق
۶	ج) شیوه های جمع آوری داده ها
۷	د) ابزار های تحقیق
۷	ه) تعریف جامعه آماری
۹	فصل دوم: ملاحظات نظری (تعاریف و کلیات)
۱۰	۱-۲- شناخت کاریکلماتور
۱۰	۲-۱-۱- کاریکلماتور چیست؟

عنوان	صفحه
۲-۱-۲- درباره واژه کاریکلماتور	۱۲
۲-۲- خاستگاه کاریکلماتور	۱۵
۱-۲-۲- نظریه تفوق	۱۵
۲-۲-۲- نظریه آرامش	۱۵
۳-۲-۲- نظریه ناهماهنگی	۱۵
۴-۲-۲- رابطه طنز و مطایبه با کاریکلماتور	۱۷
۱-۴-۲-۲- ماهیت طنز و مطایبه	۲۶
۲-۴-۲-۲- ساختار معنایی طنز	۲۳
۳-۴-۲-۲- ماهیت کاریکلماتور	۲۶
۴-۴-۲-۲- پرویز شاپور، کاریکلماتور و طنز مدرن ایران	۲۹
۵-۴-۲-۲- کاریکلماتور و طنز گروتسک	۳۵
۳-۲- پیشینه و سیر تحول کاریکلماتور	۳۷
۱-۳-۲- تبارشناسی ادبی کاریکلماتور	۳۸
۲-۳-۲- جریان شناسی تاریخی و ادبی دهه ۱۳۳۰ تا اواخر دهه ۱۳۴۰ شمسی	۴۲
۳-۳-۲- زمینه و دلایل پیدایش کاریکلماتور	۴۵
۴-۳-۲- مختصری از زندگی و احوال پرویز شاپور	۶۰
۵-۳-۲- مروری بر افکار، اندیشه ها و شخصیت پرویز شاپور	۶۱
۶-۳-۲- فعالیت مطبوعاتی پرویز شاپور	۶۳
۷-۳-۲- کتاب شناسی آثار پرویز شاپور	۶۷
۸-۳-۲- مختصری در مورد کاریکلماتور نویسان پس از پرویز شاپور	۷۱
۴-۲- یادداشت های فصل دوم	۷۴
فصل سوم: شاخصه های کاریکلماتور	۷۶
پیش در آمد	۷۷

۷۷	۱-۳-ویژگی های زبانی
۷۷	۱-۱-۳-ویژگی های آوایی
۷۸	۱-۱-۱-۳-موسیقی درونی
۷۸	۱-۱-۱-۳-سجع
۷۸	۱-۱-۱-۳-جناس
۷۸	۱-۲-۱-۱-۳-جناس تام
۷۹	۱-۲-۱-۱-۳-جناس مرکب
۸۰	۱-۲-۱-۱-۳-جناس ناقص
۸۰	۱-۲-۱-۱-۳-جناس لفظ
۸۰	۱-۲-۱-۱-۳-جناس زاید
۸۰	۱-۲-۱-۱-۳-جناس خط
۸۱	۱-۲-۱-۱-۳-جناس مضارع
۸۱	۱-۲-۱-۱-۳-جناس لاحق
۸۱	۱-۲-۱-۱-۳-جناس مطرف
۸۱	۱-۲-۱-۱-۳-قلب
۸۱	۱-۲-۱-۱-۳-اشتهاق و شبه اشتقاق
۸۲	۱-۱-۱-۳-تکرار
۸۲	۱-۳-۱-۱-۳-تکرار صامت و مصوت (واج آرایی)
۸۲	۱-۳-۱-۱-۳-تکرار واژه
۸۳	۱-۱-۱-۳-اسم صوت
۸۳	۲-۱-۳-موسیقی بیرونی
۸۳	۱-۲-۱-۳-درآمد
۸۶	۲-۲-۱-۳-وزن و موسیقی کاریکلماتور
۹۷	۲-۱-۳-ویژگی های لغوی
۹۷	۱-۲-۱-۳-درآمد

۹۷	۳-۱-۲-۲- نقش کلمه در کاریکلماتور
۱۰۲	۳-۱-۲-۳- لغات واصطلاحات عامیانه
۱۰۳	۳-۱-۲-۴- کلمات واصطلاحات بیگانه
۱۰۴	۳-۱-۲-۵- تکرار واژگان وترکیبات در کل یک مجموعه
۱۰۷	۳-۱-۲-۶- ترکیبات وصفی و اضافی
۱۰۹	۳-۱-۳- ویژگی های نحوی
۱۰۹	۳-۱-۳-۱- در آمد
۱۱۳	۳-۱-۳-۲- افعال
۱۱۳	۳-۱-۳-۲-۱- بسیط و غیر بسیط بودن افعال
۱۱۵	۳-۱-۳-۲-۲- زمان دستوری افعال
۱۱۵	۳-۱-۳-۲-۳- شناسه فعلی
۱۱۷	۳-۱-۳-۳- جملات
۱۱۷	۳-۱-۳-۳-۱- کوتاهی جملات
۱۲۰	۳-۱-۳-۳-۲- سادگی جملات
۱۲۲	۳-۱-۳-۳-۳- تکرار جملات
۱۲۵	۳-۲- هنجار گریزی های کاریکلماتوری
۱۲۵	۳-۲-۱- در آمد
۱۲۷	۳-۲-۲- هنجار گریزی معنایی / آشنایی زدایی
۱۳۱	۳-۲-۳- هنجار گریزی واژگانی
۱۳۳	۳-۲-۴- هنجار گریزی نحوی
۱۳۵	۳-۲-۵- هنجار گریزی سبکی
۱۳۶	۳-۲-۶- هنجار گریزی زمانی
۱۳۷	۳-۳- ویژگی های فکری
۱۳۷	۳-۳-۱- نگاه متفاوت به دنیای پیرامون
۱۳۹	۳-۳-۲- جهان بینی ومهم ترین موضوعات ومضامین کاریکلماتورهای پرویز شاپور

صفحه	عنوان
۱۴۱	۳-۳-۲-۱- مرگ و زندگی
۱۴۷	۳-۳-۲-۲- زمان
۱۴۸	۳-۳-۲-۳- پیری و بازنشستگی
۱۵۰	۳-۳-۲-۴- امید و ناامیدی
۱۵۱	۳-۳-۲-۵- مهریانی
۱۵۳	۳-۳-۲-۶- تنهایی و انزوا
۱۵۴	۳-۳-۲-۷- گریز از رذالت
۱۵۷	۳-۳-۲-۸- مفاهیم آب
۱۵۷	۳-۴-۱- ویژگی های ادبی
۱۵۸	۳-۴-۱- درآمد
۱۵۹	۳-۴-۲- شیوه ها و شگردهای آفرینش کاریکلماتور
۱۶۱	۳-۴-۲-۱- ایجاز و اختصار
۱۶۵	۳-۴-۲-۲- تصویر پردازی
۱۶۶	۳-۴-۲-۱- روند شناخت شاپور از تصویر و رابطه آن با نوشته
۱۷۰	۳-۴-۲-۲- فضاسازی کاریکاتوری
۱۷۵	۳-۴-۲-۳- عناصر تصویر پردازی
۱۷۷	۳-۴-۲-۲-۱- مجاز
۱۷۹	۳-۴-۲-۲-۲- تشبیه
۱۸۱	الف) تشبیه تمثیلی (تمثیل)
۱۸۲	۳-۴-۲-۲-۳- استعاره
۱۸۳	الف) استعاره مصرحه
۱۸۳	ب) استعاره مکنیه
۱۸۴	ج) استعاره تهکمیة / عنادیة
۱۸۵	د) تشخیص (جاندار انگاری)
۱۸۶	۳-۴-۲-۲-۴- حسامیزی

صفحه

عنوان

۱۸۷ ۳-۴-۲-۲-۳-۵- تصاویر پاردو کسی
۱۸۸ ۳-۴-۲-۲-۳-۶- صنایع بدیعی تصویر ساز
۱۸۹ الف) مبالغه، اغراق، غلو
۱۹۱ ب) تجاهل العارف
۱۹۲ ج) جمع
۱۹۳ د) تفریق
۱۹۴ ه) جمع و تفریق
۱۹۴ و) تجسم
۱۹۶ ۳-۴-۲-۳- بازی های زبانی - بیانی
۲۰۱ ۳-۴-۲-۳-۱- جناس
۲۰۳ ۳-۴-۲-۳-۲- ابهام
۲۰۷ ۳-۴-۲-۳-۳- استخدام
۲۰۹ ۳-۴-۲-۳-۴- تبادل
۲۰۹ ۳-۴-۲-۳-۵- ابهام
۲۱۲ ۳-۴-۲-۳-۶- کنایه
۲۱۵ ۳-۴-۲-۳-۷- تلمیح
۲۱۵ ۳-۴-۲-۳-۸- تضاد/ تقابل
۲۱۶ ۳-۴-۲-۳-۹- قلب مطلب
۲۱۷ ۳-۴-۲-۴- دیگر شیوه ها و شگردهای آفرینش کاریکلماتور
۲۱۷ ۳-۴-۲-۴-۱- مراعات النظیر
۲۱۹ ۳-۴-۲-۴-۲- حسن تعلیل
۲۲۰ ۳-۴-۲-۴-۳- دلیل عکس
۲۲۲ ۳-۴-۲-۴-۴- ضرب المثل
۲۲۴ ۳-۴-۲-۴-۵- نقیضه تضمین
۲۲۸ ۳-۴-۲-۴-۶- لف و نشر

عنوان	صفحه
..... ۳-۴-۲-۷- استثنای منقطع	۲۲۹
..... ۳-۴-۲-۸- حرف نمایی	۲۳۰
..... ۳-۴-۲-۹- غافلگیری / پوانت	۲۳۱
..... ۳-۴-۲-۱۰- احواله به محال	۲۳۴
..... ۳-۴-۳- انواع کاریکلماتور	۲۳۴
..... ۳-۴-۱- انواع کاریکلماتور های پرویز شاپور	۲۳۵
..... ۳-۴-۱- بازی با کلمات	۲۳۵
..... ۳-۴-۱-۲- شعر	۲۳۶
..... ۳-۴-۱-۳- کلمات قصار	۲۳۷
..... ۳-۴-۱-۴- تصویر سازی فیلسوفانه فرا واقعی	۲۳۷
..... ۳-۴-۱-۵- انتقاد از وضعیت ها	۲۳۸
..... ۳-۴-۲- انواع کاریکلماتور از نظر موضوع	۲۳۹
..... ۳-۴-۳- انواع کاریکلماتور از نظر صورت و معنا	۲۴۰
..... ۳-۴-۳-۱- کاریکلماتور های زبان گرا / لفظ گرا	۲۴۰
..... ۳-۴-۳-۲- کاریکلماتور های تصویر گرا	۲۴۱
..... ۳-۴-۳-۳- کاریکلماتور های معنا گرا / مضمون گرا	۲۴۳
..... ۳-۴-۴- اهداف و اغراض و دستاوردهای کاریکلماتور	۲۴۴
..... ۳-۴-۵- یادداشت های فصل سوم	۲۴۶
فصل چهارم: اشکال بیانی مشابه	
..... ۴-۱- درآمد	۲۴۹
..... ۴-۲- اشعار کوتاه	۲۵۰
..... ۴-۲-۱- هایکو	۲۵۱
..... ۴-۲-۲- طرح	۲۵۵
..... ۴-۲-۳- ترانک	۲۵۶

عنوان	صفحه
۴-۲-۴- شعرک	۲۵۸
۴-۲-۵- فرانو	۲۵۹
۴-۳-۳- امثال و حکم	۲۶۱
۴-۳-۱- کلمات قصار	۲۶۷
۴-۳-۲- امثال سایر	۲۶۲
۴-۴- یادداشت های فصل چهارم	۲۷۱
فصل پنجم: پرویز شاپور و ادامه دهندگان سنت کاریکلماتور نویسی	
۵-۱- تأثیر کاریکلماتورهای پرویز شاپور بر کاریکلماتور نویسان پس از انقلاب	۲۷۴
۵-۲- همایش ها، کارگاه ها و جشنواره های کاریکلماتور	۲۷۸
۵-۳- گزینه ی کتابشناسی مجموعه های کاریکلماتور	۲۸۰
نتیجه گیری	۲۸۷
فهرست منابع و مآخذ	۲۹۰
چکیده انگلیسی	

فصل اول:

مقدمه

۱-۱- درآمد

کاریکلماتور گونه ای از نثر معاصر است که امروزه مورد پذیرش برخی ادبا به عنوان یک نوع ادبی قرار گرفته است. این واژه یکی از عناوین قراردادی زبان فارسی است که از ترکیب دو کلمه ی کاریکاتور و کلمات به وجود آمده است و در اصطلاح نوعی جمله ی کوتاه متشور ساده است که مضمونی طنز و مطایبه آمیز دارد. برخی نیز آن را تلفیقی از کاریکاتور و کلمات می دانند و به عبارت دیگر کاریکلماتور را کاریکاتوری که به جای خط با کلمات بیان می شود، تعریف نموده اند؛ اما به نظر می رسد که این تعریف فقط به ظاهر کلمه توجه دارد و در بر گیرنده ی مضمون و معنای آن نیست و دیگر این که این تعریف فقط ناظر به برخی از قالب های کاریکلماتور است و شامل کلیه ی قالب ها نمی شود. کاریکلماتور گاهی فراتر از این تعاریف هم عمل می کند و آن زمانی است که به شعر متمایل می گردد. در ۲۱ خرداد ماه ۱۳۴۶، احمد شاملو شاعر فقید معاصر، واژه ی کاریکلماتور را برای اولین بار بر سیاق «کاریکاتور» بر نوشته های «پرویز شاپور» (۱۳۰۲-۱۳۷۸) اطلاق کرد. از پرویز شاپور ۸ کتاب کاریکلماتور منتشر شد و طرح های او نیز در کتاب های فانتری سنجاق قفلی و تفریح نامه (با بیژن اسدی پور) به چاپ رسید. کاریکلماتورهای پرویز شاپور نمودار نثر موجز طنز آمیز است که با سنجیدگی بسیار، نکته یا نکته های تفکر بر انگیز و گاهی انتقاد آمیز و حتی شاعرانه را در ایجاز کامل مطرح می کند و در عین حال لبخندی طنز آمیز بر لب می نشاند و خواننده را در دنیایی از زیبایی و ابهام و سؤال و واقعیت های تلخ فرو می برد.

۱-۲- بیان مسئله

کاریکلماتور- به مفهوم امروزی آن - یکی از انواع ادبی است که در دهه های اخیر در ایران پدید آمده و مورد استقبال بسیاری از نویسندگان قرار گرفته است. اگر چه اساس کاریکلماتور بر مضمون پردازی است و مضمون پردازی یکی از مختصات برجسته ی سبک هندی است، باید این را در نظر داشت که مضمون پردازی در سبک هندی غالباً در حوزه ی نظم دیده می شود در حالی که کاریکلماتور منشور است. مضمون پردازی ویژگی مشترک گونه های مختلف کاریکلماتور است. اگر چه برخی نیز در آن زمان معتقد بودند که کاریکلماتور نویسی تحت تأثیر نویسندگان غربی به ویژه ژیلبر سسبرون نویسنده و نمایش نویس فرانسوی به وجود آمده است. کاریکلماتور با

قالب های دیگر ادبی نظیر هایکو، طرح و به ویژه امثال و حکم در پاره ای موارد قابل مقایسه است. با وجود این، کاریکلماتور نیز مانند هر قالب ادبی ویژگی های منحصر به فرد خود را داراست. کاریکلماتور دارای مضمون های متفاوت و قالب های گوناگون از قبیل اخلاقی، شعر و انتقادی و... است. برخی از قالب های کاریکلماتور با انواع ادبی که در بالا اشاره گردید، هم مرز است. طنز به عنوان پر قدرت ترین نوع نگاه عمق دار، واقعی ترین چهره ی این قالب ادبی است.

۱-۳- اهداف تحقیق

- ۱- تعریف کاریکلماتور و رد تعاریف مبهم، ناقص و اظهار نظرهای شتابزده در مورد کاریکلماتور
- ۲- مشخص کردن شیوه ها و شگردهای ساخت کاریکلماتور
- ۳- روشن سازی تاریخچه و سیر تحول کاریکلماتور نویسی در ایران
- ۴- وجوه افتراق کاریکلماتور با انواع مشابه
- ۵- پاسخ به سؤالات مطرح شده
- ۶- دسته بندی کاریکلماتورها

۱-۴- اهمیت و ضرورت انجام تحقیق

با توجه به رواج قالب های مینی مالستی نظیر داستانک، شعرک، طرح، هایکو، جملات قصار، فرانو و... و کتاب های متعددی که تحت عنوان کاریکلماتور به چاپ رسیده اند، ضرورت توضیح و تشریح کاریکلماتور به عنوان یکی از قالب های رایج و پرطرفدار نشر در جامعه ی ادبی معاصر احساس می شود. براساس تحقیقات به عمل آمده، تاکنون هیچ گونه پژوهش مستقل علمی و دانشگاهی با تأکید بر روش های دقیق تحلیلی در مورد کاریکلماتور انجام نگرفته است و این امر بررسی جامع و همه جانبه ی کاریکلماتور را به عنوان یکی از شاخه های نشر معاصر، ضروری می سازد.

۱-۵- استفاده کنندگان از نتایج تحقیق

استفاده کنندگان از نتایج این تحقیق جامعه ی ادبی، علاقه مندان و دوستداران ادبیات فارسی، دانشجویان و پژوهشگران ادبیات معاصر فارسی می باشند.

۱-۶- سؤال های تحقیق

الف) کاریکلماتور چیست و چه انواعی دارد؟

ب) پیشینه و سیر تحول کاریکلماتور به چه زمانی برمی گردد؟

ج) ویژگی های بارز کاریکلماتور چیست؟

د) پیشروان کاریکلماتور نویسی و ادامه دهندگان این راه در زبان فارسی چه کسانی بوده اند؟

ه) مرز کاریکلماتور با انواع مشابه نظیر طرح، هایکو و امثال و حکم چگونه مشخص

می گردد؟

۱-۷- تعریف مفاهیم مطرح شده در سؤال های تحقیق

الف) کاریکلماتور گونه ای از نثر کوتاه معاصر است که از طریق مضمون پردازی نگاهی نو به پدیده های پیرامون زندگی انسان دارد. کاریکلماتور دارای قالب های گوناگونی نظیر کاریکلماتورهای ادبی و شاعرانه، انتقادی، جملات قصار و بازی با کلمات و... است.

ب) تاریخچه ی برخی از کاریکلماتورها بویژه گونه ای که به جملات قصار شبیه اند به دوران قدیم به خصوص پیش از اختراع صنعت چاپ می رسد اما تشخیص ادبی آن در زبان فارسی متعلق به سبک هندی است که مضمون پردازی و اغراق در حوزه ی نظم شاعران آن دوره وجود داشت. بعدها بنا به تغییرات زمانه و ضرورت های ادبی کاربرد آن از حوزه ی نظم وارد حوزه ی نثر گردید.

ج) کاریکلماتورها دارای ویژگی های متفاوتی از قبیل تصویر پردازی، بازی های زبانی با تکیه بر صنایع ادبی نظیر ایهام، جناس، تشبیه، اغراق، استعاره، و به خصوص تضاد و آشنایی زدایی می باشند. اما مهم ترین ویژگی کاریکلماتورها، ایجاز و طنز و مطایبه ی موجود در آنها است. به طور کلی در هر کاریکلماتور از یک یا چند آرایه ادبی استفاده می شود که این آرایه ها را می توان سازنده ی کاریکلماتور ها دانست.

د) پیشرو این نوع ادبی در زبان فارسی پرویز شاپور (۱۳۰۲-۱۳۷۸) طنز پرداز و کاریکاتوریست معاصر است. بعدها کار وی مورد استقبال نویسندگان بسیاری قرار گرفت و تا حوزه ی تأثیر در شعر شاعران نو پیش رفت.

ه) کارکرد اصلی کاریکلماتور بر پایه ی طنز و مطایبه و مضمون پردازی است این شاید مهم ترین وجه ممیزه ی کاریکلماتور با مقوله های ادبی مشابه است.

۱-۸- کلید واژگان طرح تحقیق و معادل لاتین آنها

Literary Genres	انواع ادبی
Persian Prose Genres	انواع نثر فارسی
Satire and Homour	طنز و مطایبه
Caricalamatur (Kāri.ka.la.mā.tor)	کاریکلماتور
Characteristics of Caricalamatur	ویژگی های کاریکلماتور
Parviz e Shapoor's works	آثار پرویز شاپور

۱-۹- پیشینه نظری و تجربی

الف) مبانی نظری

در این تحقیق گزاره های پژوهش (کاریکلماتورها) بر مبنای نظریات مطرح در سبک شناسی توصیفی و ساختاری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و در زمینه منشأ کاریکلماتور دیدگاه هایی که این نوع ادبی را محصول سبک هندی یا متأثر از ترجمه آثار مشابه غربی می دانند و نظریات موجود در مورد منشأ طنز و مطایبه، مورد توجه قرار گرفته است.

ب) چکیده ی تحقیقات انجام شده در ایران که مستقیماً به عنوان تحقیق یا به یکی از متغیرها مربوط است.

در زمینه ی تحلیل و تشریح کاریکلماتور تاکنون اثر مستقل علمی تألیف نگردیده است. در اکثر مجموعه های متعدد کاریکلماتور به صورت کوتاه و گذرا اشاراتی به این موضوع شده است؛ که گزینه ای از فهرست این مجموعه ها در پایان این تحقیق خواهد آمد. در کتاب های